

<https://helda.helsinki.fi>

Kansakunnan kirstun päällä

Turunen, Olli

2021

Turunen , O 2021 , ' Kansakunnan kirstun päällä ' , Työväentutkimus , Vuosikerta. 35 , Sivut 154-155 .

<http://hdl.handle.net/10138/338248>

cc_by
publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Hymni työlle ei ole tutkimuksellisesti kovin kunnianhimoinen. Teoksesta puuttuu syvällisempi pohdinta musiikin merkityksestä työväenliikkeessä, samoin ohjelmistojen analyysi sekä työväenmusiikin kontekstualisointi muuhun musiikin kenttään. Myös lähdeappraatissa huomaa pientä lipsumista: viitataan

kotisivuihin, minkä lisäksi lähdeluettelo puuttuu. Joka tapauksessa *Hymni työlle* on tiedollisesti hyvä ja käyttökelpoinen perusteos.

Mikko-Olavi Seppälä
dosentti, Helsingin yliopisto

Kansakunnan kirstun päällä

Matti Hannikainen: *Varma. Pienestä eläkekonttorista suureksi työeläkeyhtiöksi*. Otava 2020. 479 s. ISBN 978-951-1-35606-6.

Yhteiskunnan perusrakenteisiin pureutuvan lähihistorian lukeminen on jännittävää puuhaa, koska usein saa päivitellä kuinka tuoreita monet itsestäänselvyyksiksi jo muuttuneet asiat ja ilmiöt ovat. Matti Hannikaisen perusteellinen työ eläkeyhtiö Varman historiasta ei petä tässä. Vielä vuonna 1959, keskusteltaessa eläkekomitean valmisteilla olevasta mietinnöstä, STK:n johdossa vastustettiin eläkeoikeuden koskemattomuusperiaatetta eli menettelyä, jonka perusteella työntekijä säilyttäisi ansaitsemansa eläkeoikeuden vaihtaessaan työpaikkaa. Komiteassa löytyi kuitenkin yhteisymmärrys, ja 1960-luvun alussa etenivät niin vuosilomalaki, työttömyysvakuutuslaki, työeläkelaki kuin laajat työehtosopimuksetkin.

Toinen esimerkki olkoon vuotuinen kansanhuvimme, jossa eläkeyhtiöiden sijoitustoiminnan onnistumista puidaan julkisuudessa. Hupi on kuitenkin ollut mahdollista vasta vuosien 1997 ja 2007 sijoitusrajoitusten muutosten jälkeen. Vauhdilla eläköityvän väestön tarpeisiin haluttiin korkeampaa tuottoa globaaleilta markkinoilta. Aiemmin valtaosa eläkerahoista sijoitettiin valtionobligaatioihin tai lainattiin takaisin vakuutuksenottajille, joita Varman tapauksessa olivat suuret teollisuusyhtiöt, jotka vakuuttivat henkilöstään yhtiösä. Samainen takaisinlainausjärjestelmä alkuun vaatimattoman eläketason kanssa oli keskeinen syy siihen, että työnantajat hy-

väksyivät uuden työeläkejärjestelmän ja suostuivat sen rahoittamaan vuonna 1962 voimaan astuneen lain puitteissa. Yritykset saivat edullista rahoitusta investointeihin, ja järjestelmän ajateltiin edistävän kotimaista liiketoimintaa sekä työpaikkojen syntymistä. Kuitenkin vasta edellä mainittujen sijoitusrajoitusten muutosten jälkeen työeläkeyhtiöt ovat nousseet nykyiseen rooliinsa kansallisarallisuuden hoitajina. Varman sijoitukset yli kolminkertaistuivat parissa vuosikymmenessä vuoden 1999 noin 15 miljardista 50 miljardiin euroon vuonna 2019.

Hannikainen käy Varman tarinan kronologisesti läpi – henkivakuutusyhtiöiden Kalevan, Salaman ja Suomen vuonna 1919 perustamasta jälleenvakuutusyhtiöstä alkaen teollisuuden keskeiseksi eläkevakuuttajaksi ja yhdeksi massiivisia eläkevaroja hallinnoivaksi globaalisti toimivaksi jätiksi asti. Samalla tarina kietoutuu keskeisiin suomalaisen yhteiskunnan rakentamisen vaiheisiin ja sitä ravistelleisiin, usein globaaleihin tapahtumaketjuihin. Yrityshistorian tapaan ovat johtoportaan jäsenet ja toiminta keskeisessä osassa, mutta Varman yritys- ja henkilöstökulttuuria käsitellään laajemminkin. Yksi hallintoa, henkilöstöä ja kehityshankkeita tematisemmin käsittelevän luvun mielenkiintoisista näkökulmista on vakuutusyhtiöiden rooli tietotekniikan käyttöönoton etulinjassa Suomessa.

Hannikainen on tehnyt hyvää työtä myös siinä, että vakuutustoimintaan perehtymätönkin pysyy kyydissä. Lukijaystävällisyyttä lisää se, että mukana on Varman sekä sen edeltäjien materiaaleista poimittuja grafiikoita, jotka havainnollistavat yritysrakennetta ja omistusketjuja. Kokonaisuus on silti sangen monimutkainen. Esillä ovat politiikan puolelta tulevat toiveet ja sääntely eläkeyhtiöille, samoin omistaja- ja vakuuttajayhtiöiden toiveet ja tarpeet. Niin ikään tarkasteltavana ovat Varman oman johdon näkemykset toivottavasta kehityksestä, Suomen jakaantuneet pää-

omapiirit, kasinotalouden myötä purkautuva sääntely ja vielä ajan myötä muuttuva ymmärrys kovan kilpailun suotavuudesta liiketoiminnassa. Taloushistorian oleellisia piirteitä on tuotu hienosti mukaan lukujen johdannaisissa. Lisäksi Hannikainen on käsitellyt Varmaa laajemmin koko vakuutussektoria, myöhemmän ajanjakson osalta etenkin eläkevakuutusyhtiöiden toimintakenttää.

Olli Turunen

tutkijatohtori, Helsingin yliopisto

Liikuntasosiologia, katse tulevaisuuteen!

Hannu Itkonen: *Liikkumisen sosiologia*. Vastapaino 2021. 192 s.
ISBN 978-951-768-891-8

Pitkän työrupeaman liikuntasosiologian professorina Jyväskylän yliopistossa tehnyt Hannu Itkonen on uusimmassa teoksessaan ottanut kohteekseen oman tieteenalansa. Kautta uransa oivaltavana tutkijana profiloitunut Itkonen on tällä kertaa suorittanut, kuten hän itse lausuu, ”käsitteellisen irtioton”. Kuten jo kirjan nimi kertoo, tekijä on ”laajentanut perinteisen liikunta- ja urheilusosiologian alan koskemaan kaikenlaista ihmisen liikkumista”. Itkonen jatkaa: ”Tässä teoksessa liikkumina määritellään kaikenlaiseksi fyysiseksi aktiivisuudeksi. Näin ollen ihmisten ruumiillinen toiminta ei rajoitu pelkästään perinteisessä mielessä liikunnaksi ja urheiluksi, jota toteutetaan sitä varten tehdyillä liikunta- ja urheilupaikoilla”. Määrittely on paitsi kiintoisa myös kaikin tavoin lohdullinen. Me kaikki olemme liikkujia tavalla tai toisella.

Itkonen kirja jakautuu kolmeen päälukuun, joista kahdessa ensimmäisessä tekijä johdattelee lukijan sosiologian ja liikuntasosiologian tutkimusmaailmaan ja kolmannessa tarkastelee ”liikkumisen sosiologiaa muutosten jäljil-

lä”. Kolmosluvun Itkonen on jakanut viiteen osioon, joissa hän käsittelee aiempaan tutkimukseen nojaten liikunnan sosiologiaa ”viiden T:n ohjelmassa”. Fokuksessa ovat liikkumisen Toteuttajat, Tekijät, Tilat, Tulkitsijat ja Tulevaisuus. Otsikoista voi havaita, että tarjolla on laaja-alainen kattaus pohdintaa ja tutkimustietoa liikuntasosiologian – ja kuten osioiden tekstit osoittavat, tarkemmin sanottuna liikkumisen sosiologian tiimoilta.

Liikunta on terveellistä ja parhaimmillaan myös hauskaa, sen tietävät kaikki. Myös työpaikka- ja hyötyliikunta on liikuntaa, liikkumista. Monet nuoret puolestaan harrastavat omaehtoista liikuntaa muun muassa kaupunkien mitä moninaisimmissa ympäristöissä. Liikunnalla on myös erinäisiä, yksityiskohtaisempia ja yhteiskunnallisia ulottuvuuksia. Itkonen muistuttaa esimerkiksi Pohjois-Karjalassa tehdystä selvityksestä: ”Vuonna 2005 työttömistä 11 prosenttia ilmoitti, että harrastaa liikuntaa harvemmin kuin kerran viikossa tai ei harrasta ollenkaan. Kymmenen vuotta myöhemmin vastanneista työttömistä 24 pro-